MYKOFILNÍ TENEBRIONIDAE ČSSR

(COLEOPTERA)

Zdeněk Švec

V návaznosti na nedávno publikovaný klíč našich tenebrionidů (Picka 1978-a) uvádím přehled mykofilních druhů a v zájmu dalšího, detailnějšího poznání jejich bionomie a rozšíření zaznamenávám nálezy na jednotlivých druzích hub spolu s významnými literárními údaji.

Brouky jsem sbíral a determinoval sám, houby determinovala Machulková. Z vlastních nálezů uvádím jen některé charakteristické nebo jinak významné. Obdobně jsem přistupoval k citaci literárních údajů. Jména hub uváděných v literatuře, která jsou převážně již neplatná a považovaná za synonyma, uvádím podle současně uznávané nomenklatury. Nepodařilo se identifikovat pouze Polyporus subfuscus, neboť se zřejmě jedná o chybu nebo zkomolený, neexistující název. Nálezy na tomto druhu nebyly pro tuto práci nepostradatelné.

V následujícím přehledu zařazuji mykofilní druhy čeledi Tenebrionidae do skupin : obligatorní - t.j. na houby zcela a přímo vázané,
obligátní - t.j. na houbách pravidelně nalézané a
fakultativní- t.j. druhy navštěvující houby příležitostně. Všechny naše mykofilní druhy tenebrionidů v tomto pojetí možno považovat za mykofágní, třebas v některých případech jen fakultativně a xylomykofágní. K druhům fortuitivním, jejichž přítomnost jsem zaznamenal na houbách (např. Hypophloeus bicolor Ol. aj.), údaje neuvádím.

Termín mykofilní místo užívaného mycetofilní uvádím s ohledem na jazykovou správnost.

Obligatorně mykofilní druhy

Bolitophagus reticulatus (L.) - v plodnicích choroše Fomes fomentarius (L. ex Fr.) Kickx., larvy i imaga, např. Bohemia: Zátoň 2.8.1980, opakovaně; Staré Splavy 12.7.1981, opakovaně; Slovakia: Prenčov 3.7.1974.

Bolitophagus interruptus Ill. - Fomes fomentarius (L. ex Fr.) Kickx. - Slovakia: Inovec 19.7.1975. Konkretní literární údaje mi nejsou známy. Oba druhy rodu Bolitophagus Ill. jsou zřejmě monofágní.

Eledona agaricola (Hbst.) - v choroši Laetiporus sulphureus (Bull. ex Fr.) Murril. - např. Praha 10.9.1980; Slovakia: Štúrovo 12.7.1974.

V literatuře je uveden také výskyt na choroši Polyporus squamosus (Huds. ex Fr.), který lze považovat jako netypický. Elodona agaricola (Hbst.) je nepochybně monofágní.

Diaperis boleti (L.) - na choroši Polyporus squamosus (Huds.) ex Fr. - např. Moravia: Mikulov 22.6.1975, opakovaně,
- na chorcši Laetiporus sulphureus (Bull.ex Fr.) Murril. - Slovakia: Štúrovo 12.7.1974.
V literatuře je uváděn ještě z Piptoporus betulinus (Bull. ex Fr.) P.Karst. (např. Nuss 1975), Fomitopsis pinicola (Sw.ex Fr.) P. Karst. (Peyerimhoff 1915 cit. Benick 1952). Nález na Tremetes versicolor (L. ex Fr.) Lloyd nebude typický. Za zcela charakteristické lze považovat nálezy na prvých dvou uvedených houbách.

Hoplocephala haemorrhoidalis (F.) - choroš Fomes fomentarius (L.ex Fr.) Kickx., - Slovakia: Zlatníky 20.7.1975, larvy. V literatuře je tento druh obecně udáván z hub.

Obligátně mykofilní druhy

Platydema violaceum (F.) - ucho jídášovo Hirneola auricula-judae (Bull. ex St.Am.) Berk. - Slovakia: Zlatníky 20.7.1975, pod kůrou porostlou touto houbou. Literární údaje se shodují.

Alphitophagus bifasciatus Say. - choroš Polyporus squamosus (Huds.) ex Fr., - Bohemia: Staré Splavy 19.7.1981. V literatuře uváděn hlavně z mycelií a plesnivých substrátů, zaznamenán však i na uvedené houbě.

Pentaphyllus testaceus (Helw.) - nález jako u předchozího druhu. Nuss (1975), který jej uvádí z Laetiporus sulphureus (Bull. ex Fr.) Murril., nalezl v zažívacím traktu hyfy houby.

Pentaphyllus chrysomeloides (Rossi) - choroš Fomitppsis pinicola (Sw. ex Fr.) P.Karst. (Donisthorpe 1935 cit. Benick 1952).

Palorus ratzeburgi (Wissm.) - na plísních pod kůrou ap. (Picka 1978-a).

Fakultativně mykofilní druhy

Scaphidema metallicum (F.) - václavka Armillaria melea (Vahl ex Fr.) Kumm., spolu se spálenkou Ustulina deusta (Pers. ex St.Am.) Grev.- Bohemia: Dolní Počernice 3.11.1979; 18.10.1980 - pod kůrou za přítomnosti obou druhů hub.

Palorus depressus (F.) - choroš Laetiporus sulphureus (Bull. ex Fr.) Murril. Nuss 1975 , v zažívacím traktu brouků množství spor.

Diaclina testudinea (Pill.) - nalézán pod kůrou listnatých stromů za přítomnosti mycelií (např. Picka 1978-a).

Diaclina fagi (Panz.) - obdobně jako předchozí druh.

Uloma culinaris (L.) - hlíva Pleurotus cornucopiae Paul. ex Fr. - Moravia: Břeclav 28.5.1980, opakované nálezy ve dřevě napadeném houbou. Z plesnivého dřeva uvádí např. Roubal (1936).

Neatus picipes (Hbst.) - druh nalézaný v trouchu, dutinách, pod kůrou listnatých stromů. Nussem (1975) byl zaznamenám z choroše Laetiporus sulphureus (Bull. ex Fr.) Murril. V zažívacím traktu brouka zjistil hygy.

U Eledonoprius armatus (Panz.) a Platydema dejeani Lap., které je nutno považovat za mykofilní, mi chybějí, s ohledem na jejich vzácnost konkrétní údaje, stejně jako literární prameny. Druhy Palorus ratzeburgi (Wissm.), Diaclina testudinea (Pill.) a Diaclina fagi (Panz.) jsou nalézány především na myceliích a substrátech napadených houbami.

Determinace mycelií je obtížná, v některých případech je kultivace a tedy i určování technicky téměř vyloučené.

Zařazení jednotlivých druhů do skupin podle síly vazby na houby bylo uskotečněno na základě poznatků a literárních údajů a je závislé na dosud získaném množství informací.

S o u h r n

Autor uvádí nálezy mykofilních druhů čeledi Tenebrionidae žijících v Československu na plodnicích a myceliích hub. Nově zaznamenal nálezy Bolitophagus interruptus Ill. a Hoplocephala haemorrhoidalis (F.) na choroši Fomes fometarius (L. ex Fr.) Kickx., Scapidema metallicum (F.) z václavky Armillaria mellea (Vahl. ex Fr.) Kumm. a Ustulina deusta (Pers. ex St.Am.) Grev. a Uloma culinaris (L.) ve dřevě rozloženém houbou Pleurotus cornucopiae Paul. ex Fr.

L i t e r a t u r a

Balabán R., Kotlaba F., 1970: Atlas dřevokazných hub. SZN Praha.

Benick L., 1952: Pilzkäfer und Käferpilze. Acta zoologica fennica 70.

Černý A., 1976: Lesnická fytopatologie. SZN Praha.

Kratochvíl J. (edit.) , 1957: Klíč zvířeny ČSR II. ČSAV Praha.

Picka J., 1978-a : Klíče k určování hmyzu 1. Potemníkovití brouci Československa (Coleoptera, Tenebrionidae) Zprávy Čs.spol.entomol.

Picka J.,1978 -b : Faunistic Records from Czechoslovakia, Coleoptera, Tenebrionidae - Platydema violaceum (F.).Acta entomol.boh. 75,421

Nuss I., 1975: Zur Ökologie der Porlinge - Untersuchungen über die Sporulation einiger Porlinge und die an ihnen gefundenen Käferarten. Bibliotheca Mycologica, Bd.45. J.Cramer - Vaduz.

Obenberger J., 1930: Brouci - škůdci našich hub. Mykologia V. (4-5) : 53-55 a (6) : 68-70.

Pilát A., 1969: Houby Československa ve svém životním prostředí. Academia Praha.

Reitter E., 1911: Fauna Germanica. Die Käfer des Deutschen Reiches. III. Bd. Stuttgart.

Roubal J., 1936: Katalog Coleopter (brouků) Slovenska a Podkarpatské Rusi, díl II., Učená společnost Šafaříkova, Bratislava.

Veselý R., Kotlaba F., Pouzar Z., 1972: Přehled československých hub. Academia Praha.

Vysloužil L., 1967: Příspěvek k faunistice československých Coleopter. Zprávy Čs. společnosti entomologické při ČSAV Praha.3,2:17-23.

Adresa autora : Anschrift des Autors :

Ing. Zdeněk Švec, Žerotínova 47, 130 00 Praha 3.